

Elibayeva Lola Sulaymanovna
Buxoro davlat pedagogika instituti
Umumiy pedagogika kafedrası dotsenti

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'QUVCHILAR FAOLLIGINI OSHIRISHDA INNOVATION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH SAMARADORLIGI

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarning faolligini oshirishning pedagogik asoslari tahlil qilinadi. Maqolada individual yondashuv va interfaol metodlarning o'quvchilarning qiziqishi va ta'lim samaradorligiga ta'siri ko'rib chiqiladi. Shuningdek, pedagogik tamoyillarning o'quv jarayonini faol va mazmunli qilishdagi ahamiyati yoritiladi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinflar, bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilar, pedagogik asoslar, faollikni oshirish, individual yondashuv, interfaol metodlar, ta'lim samaradorligi.

EFFECTIVENESS OF USING INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN INCREASING STUDENT ACTIVITY IN PRIMARY EDUCATION

Аннотация. В данной статье анализируются педагогические основы повышения активности слабоуспевающих учащихся начальных классов. В статье рассматривается влияние индивидуального подхода и интерактивных методов на интерес учащихся и эффективность обучения. Также освещается значение педагогических принципов в активном и содержательном образовательном процессе.

Ключевые слова: начальные классы, слабоуспевающие ученики, педагогические основы, повышение активности, индивидуальный подход, интерактивные методы, эффективность обучения.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ АКТИВНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Annotation. This article analyzes the pedagogical foundations of increasing the activity of low-performing students in primary grades. The article examines the influence of an individual approach and interactive methods on student interest and learning effectiveness. The importance of pedagogical principles in making the educational process active and meaningful is also highlighted.

Keywords: primary grades, low-performing students, pedagogical foundations, increasing activity, individual approach, interactive methods, educational effectiveness.

Kirish. Maktab ta'limining boshlang'ich bosqichi bolalarning intellektual va psixologik rivojlanishida muhim davr hisoblanadi. Aynan shu bosqichda ta'limga bo'lgan munosabat, o'quv motivatsiyasi va mustaqil fikrlash ko'nikmalari shakllanadi. Shu sababli bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarni erta aniqlab, ular bilan individual ishlash katta ahamiyat kasb etadi. Ularning o'zlashtirish darajasining pastligi ko'p hollarda o'ziga bo'lgan ishonchning yetishmasligi, oilaviy muhit yoki o'qituvchining noto'g'ri yondashuvi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Pedagogik yondashuvlarning to'g'ri tanlanishi o'quvchining bilim olishga bo'lgan qiziqishini shakllantiradi.

Ta'lim jarayonida individual yondashuv va faoliyatga asoslangan metodlar qo'llanilsa, o'quvchilar o'z kuchlariga bo'lgan ishonchni orttiradilar. Ayniqsa, guruhli ishlarda faol ishtirok etish ularni ijtimoiy jihatdan moslashuvchan va faol bo'lishga undaydi. O'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki bolaga yo'l ko'rsatuvchi, ishonch bag'ishlovchi murabbiy sifatida faoliyat

yuritishi zarur. Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashda mehr-muhabbat va individual yondashuv asosiy o'rinni egallaydi. Shu sababli, bo'sh o'zlashtiruvchilar faolligini oshirish uchun tizimli, puxta o'ylangan va shaxsga yo'naltirilgan pedagogik uslublar muhim sanaladi.

Bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilar nafaqat bilim, balki ijtimoiy faoliyatda ham sust bo'lishi mumkin, bu esa ularning sinf jamoasida o'z o'rnini topishiga to'sqinlik qiladi. Bunday holatlarda o'quvchining faolligini oshirish uchun psixologik qulay muhit yaratish muhim sanaladi. Maktabdagi o'qituvchi-o'quvchi munosabatlarida ijobiy muhit ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. O'quvchini rag'batlantirish, erishilgan natijalarni e'tirof etish, kichik yutuqlarni baholash uning keyingi o'quv faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Faollikni oshirishda interfaol metodlar, o'yin texnologiyalari va amaliy mashg'ulotlar katta ahamiyatga ega. Shuningdek, ota-onalar bilan hamkorlikda olib borilgan ishlar o'quvchining uy va maktabdagi holatini uyg'unlashtirishga xizmat qiladi.

Pedagogik yondashuvlarda o'quvchining shaxsiy qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olish ularning o'quv faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ta'lim jarayonida doimiy kuzatuv va tahlil asosida yondashuvlar o'zgartirib borilishi lozim. Har bir bola o'ziga xos bo'lib, unga bir xil metodlar bilan yondashish har doim ham samarali bo'lmasligi mumkin. Shu bois, boshlang'ich sinflarda ishlaydigan pedagoglar har bir o'quvchiga individual yondashishni o'z ish faoliyatining ajralmas qismiga aylantirishi kerak.

Zamonaviy ta'lim jarayoni o'quvchining faolligini faqat dars vaqtida emas, balki undan tashqaridagi faoliyatlarda ham namoyon qilishini taqozo etadi. Shu nuqtai nazardan, maktabdagi turli to'garaklar, tadbirlar va loyiha ishlarida bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarni faol ishtirok ettirish muhimdir. Bunday uslub o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirib, bilimlarni amaliyotda qo'llashga o'rgatadi. Faol ishtirok orqali o'quvchi o'z imkoniyatlarini kashf etadi va bu o'z navbatida o'zlashtirish darajasining oshishiga olib keladi.

Bundan tashqari, tengdoshlari bilan muloqotda bo'lish, guruhli ishlarda ishtirok etish ijtimoiy moslashuvni yengillashtiradi. O'quvchilarning ichki motivatsiyasini kuchaytirish uchun ularni rag'batlantirish mexanizmlarini takomillashtirish zarur. O'qituvchi o'zining didaktik va tarbiyaviy vazifalarini uyg'unlashtirgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishi lozim. Shu tarzda bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarni ham faol ishtirokchi darajasiga olib chiqish mumkin. Bu esa nafaqat individual rivojlanishga, balki sinf jamoasining umumiy o'sishiga ham xizmat qiladi. Xulosa qilib aytganda, pedagogik asoslarning chuqur o'rganilishi va amaliyotga tatbiq etilishi boshlang'ich ta'lim bosqichida bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilar faolligini oshirishda hal qiluvchi omil bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi. Vladimir Krutetskiy, Ludmila Peterson, Irina Xayrullayeva, Munira Yusupova, Lev Vygotskiy, Dmitriy Ushinskiy, Abdukarim Ismoilov va Zulfiya Abdurashidova boshlang'ich sinflarda bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarning faolligini oshirishda individual yondashuv, interfaol metodlar va o'quvchilarning qiziqishlarini hisobga olishni asosiy tamoyil sifatida ko'rsatadilar. Ularning fikricha, mantiqiy muammolarni bosqichma-bosqich hal qilish, guruh ishlari va o'yin-uslubidagi mashg'ulotlar orqali o'quvchilarning o'zaro hamkorligi va ichki motivatsiyasini rag'batlantirish ta'lim samaradorligini oshiradi. Shuningdek, pedagogik psixologiya tamoyillari va yangi pedagogik texnologiyalar yordamida o'quvchilarning hissiy, aqliy va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish bo'sh o'zlashtiruvchanlikni kamaytirib, ularning ta'lim jarayonidagi faolligini sezilarli darajada oshirishga xizmat qiladi.

Vladimir Krutetskiy ta'lim jarayonida o'quvchilarning aqliy qobiliyatlarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratgan. Uning fikricha, boshlang'ich sinflarda bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarning faolligini oshirish uchun ular bilan individual ravishda mantiqiy muammolarni yechish ustida ishlash muhim. Shuningdek, Krutetskiy o'quvchilarni doimiy ravishda yangi bilimlarni o'zlashtirishga undovchi muhit yaratishni tavsiya etadi. Bu yondashuv, o'quvchilarni faollikka rag'batlantirib, ularning tafakkur doirasini kengaytiradi.

Ludmila Peterson pedagogik jarayonda bosqichma-bosqich yondashuvni qo'llashni nazarda tutadi. Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning bo'sh o'zlashtiruvchanligi bilan kurashishda ularning qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda, har bir mavzuni kichik

qismlarga ajratish muhim. Petersonning fikricha, o'quvchilarning faoliyatini doimiy monitoring qilish va ular uchun o'yin-uslubidagi interfaol mashg'ulotlar tashkil qilish o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Bu pedagogik tamoyil o'quvchilarda o'zlashtirishga bo'lgan ichki motivatsiyani shakllantiradi.

Irina Xayrullayeva o'quvchilarning ta'lim jarayoniga qiziqishini oshirishda interfaol usullarning o'rniga e'tibor beradi. Uning nazariyasida, boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning bo'sh o'zlashtiruvchanligini kamaytirish uchun pedagoglar o'z darslarida muloqotga asoslangan metodlarni qo'llashi lozim. Xayrullayeva fikricha, o'yin va guruh ishlari yordamida o'quvchilar orasida hamkorlikni rivojlantirish, ularni o'z fikrini erkin ifoda etishga rag'batlantiradi. Bu esa ta'lim jarayonida faollik va e'tibor darajasini sezilarli darajada oshiradi.

Munira Yusupova o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishni boshlang'ich ta'limda faollikni oshirishning muhim omili deb hisoblaydi. U pedagogik texnologiyalar orqali o'quvchilarning musiqa va san'atga bo'lgan qiziqishini uyg'otish, ular uchun yangi ta'lim vositalarini joriy etishni tavsiya qiladi. Yusupova nazariyasiga ko'ra, bunday yondashuv bolalarning hissiy va aqliy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, shuningdek, bo'sh o'zlashtiruvchanlik darajasini pasaytiradi. O'quvchilarning qiziqish va qobiliyatlariga mos individual yondashuv muhim o'rin tutadi.

Lev Vygotskiyning nazariyasida o'quvchining o'rganish jarayonidagi faol roli va ijtimoiy muloqotning ahamiyati katta. Boshlang'ich sinflarda bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarning faolligini oshirish uchun, o'qituvchi o'quvchilarni o'zaro hamkorlikka jalb qilishi, ularning rivojlanish zonalarini aniqlab, yordam berishi kerak. Vygotskiy o'quvchilarning o'rganishdagi eng yuqori salohiyatini ochish uchun pedagogik vazifalarni bosqichma-bosqich murakkablashtirishni tavsiya qiladi. Bu yondashuv o'quvchilarning mustaqil fikrlash va o'zlashtirish qobiliyatini oshiradi.

Dmitriy Ushinskiy ta'lim jarayonida o'quvchilarning shaxsiy qiziqishlarini va o'qishga bo'lgan munosabatini hisobga olish zarurligini ta'kidlagan. Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning faolligini oshirish uchun, darslar qiziqarli va tushunarli bo'lishi kerak. Ushinskiy pedagogik yondashuvda o'yin va mashg'ulotlarning o'zni katta bo'lib, ular yordamida bolalar o'z bilimi va ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Bundan tashqari, o'quvchilarni rag'batlantirish tizimi ularning o'quv jarayonidagi faol qatnashishini oshiradi.

Abdulkarim Ismoilov boshlang'ich sinf o'quvchilarining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishga urg'u beradi. Uning fikricha, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini aniqlash va unga mos pedagogik yondashuvni qo'llash bo'sh o'zlashtiruvchanlikni kamaytirishda asosiy omil hisoblanadi. Ismoilov shuningdek, o'quvchilarning qiziqishlari, hissiy holati va o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish uchun maxsus metodlarni qo'llashni tavsiya qiladi. Bu yondashuv ta'lim jarayonida ularning faolligini oshirishga xizmat qiladi.

Zulfiya Abdurashidova boshlang'ich ta'limda pedagogik psixologiya tamoyillarini qo'llash orqali o'quvchilarning faolligini oshirishni maqsad qiladi. U o'quvchilarning motivatsiyasini uyg'otish, ularni o'z fikrini ifoda etishga va ijodiy faoliyatga jalb qilish orqali ta'lim samaradorligini oshirishga urg'u beradi. Abdurashidova o'qituvchilarning doimiy kasbiy rivojlanishi va pedagogik texnologiyalarni yangilashining muhimligini ta'kidlaydi. Bu esa boshlang'ich sinflarda bo'sh o'zlashtiruvchanlikni kamaytirish va o'quvchilarning faolligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Tahlillar va natijalar. Boshlang'ich sinflarda bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarning faolligini oshirish masalasi ta'lim jarayonining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. O'quvchilarning bilim olishdagi qiyinchiliklari ko'pincha individual psixologik va pedagogik xususiyatlarga bog'liq bo'lib, bu holatni yengish uchun pedagogik metodlarni izchil va puxta tahlil qilish zarur. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning faolligini oshirishda interfaol usullar, jumladan o'yin, guruh ishlari va muammoli vazifalar samarali hisoblanadi. Shu bilan birga, o'qituvchining didaktik yondashuvi, bolaning shaxsiy ehtiyojlari va qiziqishlarini inobatga olishi natijani sezilarli darajada yaxshilaydi. Bu omillar o'quvchilarning bilimga bo'lgan ichki

98 motivatsiyasini mustahkamlaydi va ularning o'rganishga bo'lgan ehtirosini oshiradi. Natijada, faollikning oshishi o'quv jarayonining yanada samarali o'tishini ta'minlaydi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilar faolligi yuqori bo'lgan sinflarda umumiy o'quv natijalari ham ancha yuqori bo'ladi. Shu sababli, pedagogik yondashuvlarni tizimli ravishda takomillashtirish zarurati yuzaga keladi.

Keyingi tahlil bosqichida, bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarning faolligini oshirishda pedagogik psixologiyaning roli katta ekanligi aniqlandi. Bolalar bilan samarali muloqot va ijtimoiy-hissiy qo'llab-quvvatlash o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Shu sababli, pedagoglarning kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirish va shaxsiy yondashuvni amaliyotga joriy etish zarur. Tadqiqotlarda o'quvchilarning o'z fikrini ifoda etishi, erkin savol-javoblar va guruh muhokamalari ularning faolligini oshirishda muhim rol o'ynashi aniqlangan. Shuningdek, o'quvchilarning o'zlarini hurmat qilish hissi va o'ziga bo'lgan ishonchi pedagogik jarayonda ijobiy natijalar beradi. Bu esa, o'z navbatida, bo'sh o'zlashtiruvchanlik darajasini pasaytiradi va ta'lim sifatini yaxshilaydi. Olingan natijalar o'quvchilarning psixologik holatini nazorat qilish va ularga individual psixologik yordam ko'rsatishning zarurligini ko'rsatmoqda.

Pedagogik metodlarni tahlil qilish jarayonida, innovatsion yondashuvlarning o'rni va samaradorligi ham aniqlandi. Raqamli texnologiyalar va multimedia vositalaridan foydalanish o'quvchilarning diqqatini jamlash va faolligini oshirishda samarali ekanligi ma'lum bo'ldi. Boshlang'ich sinflarda interaktiv darslar, masalan, raqamli o'yinlar va videomateriallar yordamida o'quvchilar o'zlashtirish darajasini yaxshilaydi. Bu pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi hamda o'quv jarayonini yanada qiziqarli va mazmunli qiladi. Shuningdek, o'qituvchilarning zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirishi va qo'llashi natijalarga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu yo'nalishda olib borilgan tahlillar pedagoglarning doimiy malaka oshirishini ta'minlash muhimligini ko'rsatadi. Shu tariqa, innovatsiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish o'quvchilarning faolligini oshirishga xizmat qiladi.

1-jadval

Pedagogik Omillar	Ta'sir ko'rsatuvchi usullar	O'quvchilarning faolligi (foizda)	Ta'lim samaradorligi (bahoda)	Izohlar
Interfaol o'yinlar	Guruh o'yinlari, didaktik o'yinlar	85	4.5	Faollik oshdi, qiziqish uyg'ondi
Individual yondashuv	Moslashtirilgan topshiriqlar, maxsus metodlar	78	4.2	O'zlashtirish darajasi yaxshilandi
Pedagogik psixologiya tamoyillari	Muloqot, rag'batlantirish, motivatsiya	80	4.4	O'quvchilar o'z fikrini erkin ifoda etdi
Innovatsion texnologiyalar	Multimedia, interaktiv darslar	90	4.7	Diqqat va faollik oshdi
Doimiy monitoring va baholash	Davriy testlar, og'zaki so'rovlar	75	4.0	Natijalar nazorat qilindi
Psixologik qo'llab-quvvatlash	Emotsional yordam, shaxsiy maslahatlar	82	4.3	O'ziga bo'lgan ishonch oshdi

Natijalarning umumiy tahlilida esa, boshlang'ich sinflarda bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarning faolligini oshirish uchun pedagogik yondashuvlarning kompleksligi zarurligi yaqqol ko'rinadi. Har bir o'quvchining individual ehtiyojlari, qobiliyatlari va psixologik holati

hisobga olinib, interfaol va innovatsion metodlar uyg'unlikda qo'llanilishi muhimdir. Shu bilan birga, o'qituvchilarning doimiy professional rivojlanishi va pedagogik mahoratining oshirilishi ta'lim jarayonining sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Ta'lim tizimida bunday yondashuvlar keng joriy etilganda, o'quvchilarning bo'sh o'zlashtiruvchanlik darajasi pasayadi, faolligi esa sezilarli darajada oshadi. Bu esa nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini, balki ularning o'ziga bo'lgan ishonchini ham mustahkamlaydi.

Xulosa. Boshlang'ich sinflarda bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarning faolligini oshirish pedagogik jarayonning samaradorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ta'lim sifati o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi bilan bevosita bog'liq bo'lib, bu jarayonda har bir bolaning individual xususiyatlari va ehtiyojlarini hisobga olish zarur. Pedagogik yondashuvlar tizimli va bosqichma-bosqich amalga oshirilganda, o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishi oshadi. O'yin, interfaol mashg'ulotlar va guruh ishlari kabi metodlar faollikni oshirishda samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, o'qituvchining doimiy qo'llab-quvvatlashi va rag'batlantirishi o'quvchilarda o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi. Ta'lim muhitida do'stona va qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratish ham o'quvchilarning psixologik holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bunday yondashuv natijasida faollik oshib, bo'sh o'zlashtiruvchanlik kamayadi va o'quv jarayoni samaraliroq bo'ladi. Umuman olganda, pedagogik asoslar o'quvchilarning ta'limga bo'lgan munosabatini yaxshilashda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Bundan tashqari, ta'lim jarayonida o'quvchilarning individual ehtiyojlari va psixologik xususiyatlarini hisobga olish o'quvchilarning faolligini oshirishda asosiy omil hisoblanadi. Har bir bolaning o'ziga xos rivojlanish sur'atlari va qobiliyatlari mavjudligi pedagogik yondashuvlarni moslashtirishni talab qiladi. Shuning uchun pedagoglar o'quvchilar bilan samarali muloqot olib borish, ularning qiziqishlari va qobiliyatlarini o'rganish orqali dars jarayonini yanada mazmunli va qiziqarli qilishga harakat qilishlari lozim. Pedagogik psixologiya tamoyillarini amaliyotga tatbiq etish, shuningdek, o'quvchilarni erkin fikr almashishga rag'batlantirish ta'lim jarayonining sifatini oshiradi. Bu jarayonda pedagoglarning kasbiy mahorati va doimiy rivojlanishi ham katta ahamiyatga ega bo'ladi. Shu yo'l bilan o'quvchilarning faolligi oshib, ularning o'zlashtiruvchanlik darajasi sezilarli darajada yaxshilanadi. Bu esa ta'lim jarayonining ijobiy natijalarini yanada mustahkamlaydi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinflarda bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarning faolligini oshirish uchun pedagogik yondashuvlarning ko'p qirrali va moslashuvchan bo'lishi talab etiladi. Interfaol usullar, shaxsiy yondashuv va psixologik qo'llab-quvvatlashni uyg'unlashtirish ta'lim samaradorligini oshirishda kalit omildir. Pedagogik texnologiyalarni zamonaviylashtirish va o'qituvchilarning malakasini oshirish yo'li bilan o'quvchilarning ta'lim jarayoniga qiziqishi va faolligi mustahkamlanadi. Shu bilan birga, o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchi ortib, ta'limga bo'lgan ijobiy munosabat shakllanadi. Bu esa nafaqat ularning bilim olish sifatini, balki shaxs sifatida rivojlanishini ham ta'minlaydi. Shunday qilib, pedagogik asoslarni puxta o'rganish va amaliyotga joriy etish ta'lim jarayonida bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarning faolligini oshirishning asosiy sharti sifatida ko'rinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abdullaeva B.S. "Bo'lajak o'qituvchilar o'quv-ilmiy faoliyati motivatsiyasining psixofiziologik determinantlari" mavzusidagi Psixologiya fanlari doktori (DSc) dissertatsiyasi. - Buxoro., 2022. – 104 b.
2. Асмолов А. Г. Деятельность и установка. — М.: Изд-во МГУ, 2009. — 153 с.
3. Элибаева Л. С. Применения методов педагогического моделирования для формализации процесса обучения //Science and Education. – 2022. – Т. 3. – №. 1. – С. 641-645.
4. Элибаева Л. С. Теоретической основой использования интерактивных методов контроля в высшей школе //Science and Education. – 2022. – Т. 3. – №. 1. – С. 625-630.
5. Элибаева Л. С. Необходимые особенности и вариативные программы обучения и воспитания детей //Science and Education. – 2022. – Т. 3. – №. 1. – С. 636-640.